

De altfel, colaborarea mea cu Teatrul Central de Copii se manifestă în domenii diferite. De exemplu, în momentul de față, colectivul actoricesc repetă o piesă foarte interesantă: *Meșterii liberi*.

Piesa aparține unei tinere scriitoare, care, îndată după absolvirea Institutului de literatură, a cerut să fie repartizată într-un colhoz, unde să conducă activitatea căminului cultural. Pentru echipa acestui cămin a scris ea piesa *Meșterii liberi*. Un accident nefericit de automobil a tăiat însă firul vieții acestei scriitoare entuziaste și talentate. Manuscrisul piesei mi-a fost încredințat mie pentru a înlătura stângăciile inerente unei lucrări de debut și a contribui la consolidarea construcției dramatice. Socotesc că îndeplinesc o datorie patriotică, lucrând la acest text. Și este pentru prima oară când mi-am pus condeiul la contribuție, pentru a veni în ajutorul unui dramaturg mai tânăr, mai lipsit de experiență...

Când am plecat de la Victor Rozov, se făcuse târziu.

N-am mai luat de astă dată taxiul. Stația de metrou era aproape și metrourul rămîne, după părerea noastră, nu numai cel mai rapid vehicul din Moscova, dar și cel mai plăcut.

Atunci, când unul din noi a scos volumul cu piesa *Zboară cocorii* pentru a mai citi odată autograful dat de autor, un bătrînel care stătea alături de noi pe o banchetă, s-a aplecat curios să vadă ce citim. Recunoscînd cartea lui Rozov, a exclamat:

— Harașo!

Și era în acest „harașo“, semnul unei mari prețuiri pentru un scriitor apropiat de inima poporului său.

PUNÎND ÎN SCENĂ ÎNTR-O LIMBĂ STRĂINĂ...

Pentru prima oară în munca mea regizorală am pus în scenă o piesă într-o limbă necunoscută. Invitat fiind la Sofia de către Teatrul de Satiră, am lucrat spectacolul *Mielul turbat* de Aurel Baranga. Limba bulgară n-o cunoșteam de fel, actorii nici atât, metodele de muncă cu atât mai puțin. Se puneau deci nenumărate probleme în fața mea, care se cereau rezolvate într-un timp scurt, deoarece termenul de punere în scenă era limitat.

Mai întîi citeva cuvinte despre Teatrul de Satiră din Sofia. E un teatru tânăr (doi ani de existență), cu o trupă formată în majoritate din tineret (în total douăzeci și patru de actori), cu doi regizori dintre care unul e director. Teatrul joacă în sala cea mică (filiala) a Teatrului Național, în alternanță cu acest teatru. În acest an, direcția Teatrului de Satiră a mai intrat în posesia unei săli mai mici (cca. 200 de locuri — cea mare avînd peste 700), unde se va juca un teatru de miniaturi și piese satirice mici.

Sosînd la Sofia am folosit citeva zile pentru a cunoaște actorii. Am văzut spectacolele teatrului și mi-am făcut o distribuție. Această operație efectuîndu-se în trei zile, comporta, din cauza pripelii, nenumărate riscuri. Totuși, premiera a arătat mai tîrziu că m-am orientat destul de bine de la început, și cu ajutorul conducerii

teatrului am reușit definitivarea împărțirii rolurilor în modul cel mai potrivit.

Aș vrea să încep mica mea dare de seamă prin a vorbi despre ajutorul dat de regizorii din teatru. De obicei, cînd vine într-un teatru un regizor nou și mai ales destul de tînăr încă (așa m-au considerat ei!), ceilalți colegi întru meserie îl privesc cu un ochi străin și oarecum circumspecți. Regizorul invitat are uneori impresia că în afară de greutățile inerente spectacolului va mai avea de luptat și cu răceala criticistă a colegilor. Țin să subliniez că din primul moment al muncii mele sofiote, chiar înainte de a simți căldura prietenească a colectivului actoricesc, am simțit în mod sincer și fierbinte sprijinul colegial al regizorilor din teatru. Regizorii Teatrului de Satiră, trebuie să le menționez și numele: Boian Danovski și Grișa Ostrovski, s-au întrecut care să-mi fie mai aproape și mai de folos în muncă.

După ce mi-am stabilit distribuția, am luat primul contact cu actorii teatrului. Dificil contact, trebuie să mărturisesc, pentru că legătura cu ei se făcea într-o altă limbă decît a lor. Ba mai mult, nici măcar în limba mea nu puteam să mă exprim. Traducătoarea, care era în același timp și secretara literară a teatrului, vorbea numai franțuzește și, firește, bulgărește. Timpul presînd, scena fiind reclamată și de coproprietar, adică de Teatrul Național, am făcut doar o singură lectură la masă, după care am trecut imediat la mișcare. Oriunde este greu să lucrezi cu asemenea salțuri

bruste, dar printre actorii bulgarî această grabă a stîrnit în primul moment o adevărată derută. Am aflat mai tîrziu, că ei sînt obișnuiți să stea cam o lună la masă și după aceea mai lucrează circa două luni pe scenă. Adică, în total trei luni. Iar sarcina noastră era, de astă dată, să facem un spectacol în maximum treizeci de repetiții.

Spuneam că deruta actorilor a fost în momentul trecerii pe scenă după o singură lectură la masă din cauza timpului scurt. Mai tîrziu, am constatat că această grabă ne-a fost un ajutor foarte prețios. Am rupt într-un fel cu un obicei, mai mult preconcepție, că o piesă are nevoie de un timp fix de repetiții. Timpul de lucru trebuie să varieze de la text la text.

Cunoscînd piesa pe dinafară, puteam urmări debitul actorilor în limba bulgară. Menționez că pentru această punere în scenă m-am pregătit ca un regizor foarte conștiincios, dublat de mai mulți actori foarte conștiincioși. Textul învățat perfect pe dinafară, pauzele, virgulele, accentele pe idee, gradațiile etc., împreună cu împărțirea piesei pe momente regizorale, fixate cu precizie dinainte. Mișcarea, după ce o făceam, o învățam pe dinafară pentru a putea cupla în memorie perfect senzația auditivă, care nu mă ajută prea mult la început, cu cea vizuală (singura pe care mă sprijineam la primele repetiții). De altfel, în prima perioadă, am „ascultat” mult pe bulgărește ca să pot pătrunde spiritul limbii: am rugat să mi se vorbească numai bulgărește, am ascultat la radio Sofia toate programele vorbite, m-am amestecat printre oameni etc. Faptul că știam puțin rusește mi-a fost de mare folos, existînd multe asemănări între cele două limbi. După circa trei săptămîni, înțelegeam aproape toate replicile din *Mielul turbat*. Asta înseamnă că pricepeam sensul, chiar dacă nu înțelegeam toate cuvintele. Iar de la textul piesei pornind, am început să înțeleg și limba vorbită în afara textului. (Aș sfătui pe oricine vrea să învețe repede o limbă străină, să înceapă prin a pune în scenă o piesă în limba respectivă...)

În munca directă cu actorii, dat fiind faptul că aveam timp puțin și nici oral nu puteam să mă înțeleg direct cu ei, am folosit următoarea metodă: am pregătit mișcarea completă de acasă, pe care am transmis-o cu explicațiile de rigoare actorilor. Am ocolit pe cît am putut discuțiile teoretice, dînd indicații scurte și de multe ori sugerînd personal motivarea unei mișcări sau atitudini. Am dublat repetițiile cu tot colectivul, cu repetiții individuale, la birou, unde am discutat amplu eventualele nelămuriri, precum și lărgirea și aprofundarea indicațiilor date pe scenă. Aceste

repetiții individuale m-au ajutat foarte mult și, după declarațiile actorilor, și pe ei. Folosul pe care l-am tras în afara progresului obținut în repetiții, a constat și în faptul că mi-am confruntat de fiecare dată cunoștințele mele de limba bulgară cu textul românesc. După cîteva repetiții individuale, mi-am putut permite să mă eliberez pe scenă de textul românesc, concentrîndu-mi toată atenția asupra felului cum acționau actorii. Apoi, cum se întîmplă de obicei între oamenii de teatru, între actori și mine s-a stabilit un limbaj comun propriu oamenilor ce lucrează în aceeași meserie. M-au sprijinit foarte mult entuziasmul și pasiunea colectivului actoricesc. Prietenia și căldura cu care m-au înconjurat, mi-au dat curaj de la început să-mi fac repetițiile fără complexele firești, derivînd din nepuțința de a ne înțelege. Am stabilit încetul cu încetul, cu actorii o căldă și activă atmosferă de creație. N-am întîmpinat rezistențe, stabilind o colaborare reciprocă strînsă și rodnică.

Sarcina era destul de dificilă pentru că în spectacolul sofiot, trebuia să imbin cu abilitate două planuri distincte: problema lui Biserică, un muncitor plin de farmec, capabil de haz, ironie, alături de Mitică Ionescu și Maria, care trebuiau să păstreze

Afișul Teatrului de Satiră din Sofia, pentru „Mielul turbat”

Scenă din „Mielul turbat“ de A. Baranga — Teatrul de Satiră din Sofia.

planul oarecum sobru, dar nu lipsit de haz și pe cealaltă parte planul advers al personajelor satirizate de autor, care sînt mîinate pînă la un comic buf în actul al treilea. Biserica al meu a avut multe daruri innăscute pentru acest rol: combativitate și timiditate în același timp, haz, farmec și... multă sensibilitate, calități ce l-au dus la un succes indubitabil, la o legătură nemijlocită cu publicul, la aplauze la scenă deschisă. Aici era cheia, și actorul fiind potrivit și talentat a imprimat spectacolului o reușită îmbinare a celor două planuri enunțate mai sus.

Citeva cuvinte și despre colaborarea cu tehnicienii. Decorul a fost realizat de Toni Gheorghiu. El s-a bucurat de o deosebită apreciere din partea bulgarilor. De altfel, teatrul a deschis chiar o expoziție în foaier cu ocazia premierei, cu schițele de decor și costume. Expoziția s-a bucurat de succes chiar înainte ca publicul să ia contact cu decorul și costumele pe scenă.

Sectorul tehnic al teatrului s-a străduit să satisfacă toate exigențele schițelor. Unele materiale care nu existau în comerț s-au confecționat în mod special pentru această piesă. De pildă, pulovere s-au tricostat la o fabrică de textile, comandă specială și subliniez că au fost gata în timp util; iar unele ștofe s-au confecționat în atelierul de pictură al teatrului, luîndu-se ca bază de plecare o stofă asemănătoare.

Experiența pe care am căpătat-o cu ocazia acestei puneri în scenă, m-a făcut să trag concluzia că entuziasmul, pasiunea, căldura prietenească și seriozitatea sînt mijloace care te ajută să treci peste multe greutăți ce se pot ivi cu ocazia punerii în scenă a unei piese.

Actorii bulgari se iau foarte în serios cînd lucrează, de aceea în marea majoritate, spectacolele lor nu poartă amprenta aproximației.

Mihai Raicu